

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 140

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 22. september 2026

Algus 14.00, lõpp 15.48

Juhataja: Madis Timpson (esimees)

Protokollija: Selenä Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Vilja Toomast, Varro Vooglaid

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudusid: Lea Danilson-Järg ja Heljo Pikhof

Kutsutud: siseminister Igor Taro (1.-3. päevakorrapunkt), Siseministeeriumi elanikkonnakaitse asekanstler Tuuli Rääm (1. ja 3. päevakorrapunkt), Siseministeeriumi nõunikud Ott Aarma (1.-2. päevakorrapunkt), Nurmely Mitrahovitš ja õigusnõunik Rina Sillandi (2. päevakorrapunkt) ning nõunikud Marko Põld, Kadi Parmas ja Annika Jõgiste-Johanson (3. päevakorrapunkt); siseministri nõunik Katarina Budrik; Riigikogu avalike suhete osakonna pressinõunik Merilin Kruuse

Päevakord:

1. Siseminister Igor Taro tutvustus Siseministeeriumi plaanidest õigusloomes
2. Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõu (931 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (989 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

1. Siseminister Igor Taro tutvustus Siseministeeriumi plaanidest õigusloomes

Madis Timpson sõnas sissejuhatuseks, et komisjonil on võimalus kuulata siseminister Igor Tarot, kes annab ülevaate Siseministeeriumi (SIM) plaanidest õigusloomes.

Igor Taro sõnas, et ministeerium soovib anda aegsasti ülevaate eelnõudest, millega on kavas tulla valitsusest Riigikokku veel käesoleva istungjärgu jooksul ning millest osa jõuaks ka õiguskomisjoni. Minister tegi põhjaliku ettekande SIM-i valitsemisala seaduseelnõude menetlusplaanidest (Lisa 1).

Valdo Randpere küsis relvaseaduse uue tervikteksti kohta. Ta tõi esile, et õiguskomisjoni menetluses on praegu väiksem relvaseaduse muutmise eelnõu ning komisjon korraldas hiljuti kaasamisringi, et kohtuda huvirühmade esindajatega. Tema hinnangul ei olnud tagasiside eelnõule kuigi positiivne.

V. Randpere märkis, et kui minister usub, et relvaseaduse uue tervikteksti eelnõu jõuab peatselt menetlusse ja võib enne praeguse Riigikogu koosseisu lõppu isegi jõustuda, siis võiks kaaluda väiksema eelnõuga ootamist ning menetleda pigem just tervikteksti eelnõu, mis sisaldab ka neid küsimusi. Tema hinnangul võib väiksema eelnõu eraldi menetlemisel tekkida olukord, kus seda muudetakse ja selle üle peetakse niivõrd palju läbirääkimisi, et hiljem on tulemuse tervikteksti sobitamine hoopis keerulisem.

Madis Timpson sõnas, et komisjonis ei esinenud väiksema eelnõu osas siiski niivõrd põhimõttelisi erimeelsusi, vaid pigem vajasid lahendamist detailsemad küsimused, näiteks seoses lubatud padrunit arvuga.

Igor Taro selgitas, miks relvaseaduse muudatused on jagatud kaheks eelnõuks. Väiksemas eelnõus sisalduvad muudatused, mis tekitasid kõige vähem vastuolusid ja mille puhul on seega vähem vaidlusküsimusi. Tema hinnangul oleks mõistlik need küsimused võimalikult kiiresti lõpuni menetleda ning alles seejärel võtta käsile suurem eelnõu.

Minister märkis, et osa huvigruppide kriitikast võib tuleneda ootusest lahendada täiendavaid probleeme, kuid need lahendused sisalduvadki suuremas tervikteksti eelnõus. Algselt loodeti väiksem eelnõu menetleda juba eelmisel istungjärgul ning ka rakendustähtajad olid sellest lähtudes kavandatud, kuid menetluse tempo sõltub ka komisjoni töömahust.

Minister soovitas siiski väiksema eelnõu esimesel võimalusel lõpuni menetleda ning suurem eelnõu peaks jõudma Riigikokku oktoobris. Ta lisas, et SIM-is on mõlema eelnõu valmimise nimel väga intensiivselt tööd tehtud.

Madis Timpson nõustus, et väiksema eelnõu menetlemine oli kavandatud varasemaks, kuid vahepeal lisandunud teemade tõttu ei jõutud seda teha. Siiski korraldati eelmisel nädalal kaasamine ning ta kinnitas, et järgmisel nädalal on eelnõu taas komisjoni päevakorras. Ta avaldas lootust, et eelnõu saab menetletud.

Varro Vooglaid kommenteeris, et menetlusökonoomika vaatest eelistaks ka tema nende küsimuste koos menetlemist, sest vastasel juhul võib tekkida olukord, kus sama komisjon menetleb paralleelselt kahte sama seaduse muutmise eelnõu. Samas leidis ta, et väiksemad muudatused võiks siiski praegu ära teha, kuna suurema eelnõu puhul eksisteerib oht, et seda ei jõuta üldse lõpuni menetleda. Kui väiksem eelnõu liidetaks suuremaga ja suurema menetlus jääks pooleli, jääksid ka väiksemas eelnõus kavandatud vajalikud muudatused vastu võtmata.

Igor Taro kinnitas, et ministeerium pingutab omalt poolt selle nimel, et mõlemad eelnõud saaksid menetletud ning aitab sellele igati kaasa.

Peeter Ernits märkis, et kehtiv isikunimeseadus on üle 25 aasta vana ning saab nüüd uue kuju. Ta küsis, kui palju on veel samasuguseid vanu seadusi, mis vajaksid tervikuna ümberkirjutamist, kuid mille uuendamiseks ei ole seni jätkunud ressursi.

Igor Taro vastas, et tal ei ole praegu täpset ülevaadet, kui palju on Eestis nii vanu seadusi, mis vajaksid terviklikku ümbervaatamist. SIM-i valitsemisalas on selliseid seadusi tõenäoliselt nii mõnigi, kuid terviktekstina on praegu kavandatud esmalt muuta isikunimeseadust ja relvaseadust.

Minister selgitas, et seaduse sel viisil muutmise vajadus sõltub valdkonnast, sh sellest, kui palju on vahepeal muutunud tehnoloogia ja valdkonna väljakutsed. Uute eelnõudega tullaksegi enamasti siis, kui sellised muutused seda nõuavad.

Anti Poolamets kommenteeris, et kriisireservi seaduse loomine on hea uudis ning tema hinnangul on 5000 inimese suurune kriisireserv Eesti riigi tingimustes juba arvestatav. Ta küsis siiski, miks on kriisireservi loomisega nii kaua läinud, arvestades, et 2021.a jäi see

idee kõrvale ning seda nimetati toona justkui „eraarmee“ loomise kavaks. Täpsemalt, kuidas õnnestus nüüd koalitsioonipartnereid kriisireservi vajalikkuses veenda ning kui kiiresti suudetak스 pärast eelnõu menetlemist ja seaduse vastuvõtmist reserv tegelikult komplekteerida. Tema hinnangul ei tohiks kujuneda olukord, kus inimeste nimekirjadesse määramine ja süsteemi käivitamine kestavad pärast veel aastaid.

Igor Taro selgitas, et PPA kriisireserviga on vahepeal järjepidevalt tegeletud. Praegune kriisireservi seaduse eelnõu keskendubki rohkem teiste teenistuste kriisireservidele, millega varem samas ulatuses tegeletud ei ole. PPA kriisireservi ettevalmistus on kestev ning hiljuti toimus ka suur kriisireservi õppus, mida on korraldatud juba mitu. Samuti on koostöös sõjaväepolitseiga antud ka sõjaväepolitseinikele abipolitseiniku koolitust. PPA vabatahtlike puhul on kriisirollide regulatsioonid juba olemas, kuid teiste teenistuste puhul on seni selline regulatsioon puuduv.

Minister märkis, et seepärast ei olnud kriisireservi vajalikkuses kedagi väga keeruline veenda. Pigem on arutatud, kas Eestis võiks kriisireserv olla veelgi laiem ning hõlmata ka teisi valitsemisalasid, näiteks tervishoidu. Praegu tegeletakse aga esmalt siiski SIM-i valitsemisalaga.

Tuuli Rääm lisas, et PPA kriisireservile lisaks on tegelikult edasi liigutud ka muudes valdkondades. Näiteks on juba praegu olemas kriisirolliga abidemineerijad. Samuti on palju tähelepanu pööratud vabatahtlike merepäästjate, vabatahtlike päästjate ning riikliku kriisiinfo telefoni 1247 vabatahtlike arvu suurendamisele.

Ta rõhutas, et just nende inimeste hulgast on võimalik määrata kriisirolle ning piisav vabatahtlike arv on eelduseks kavandatud mahus kriisireservide täitmiseks.

Valdo Randpere soovis saada tagasisidet kevadisel istungjärgul mitme Riigikogu liikme algatusel vastu võetud seadusemuudatuse kohta, millega kehtestati nõue paigaldada kiiruskaamerate ette hoiatusmärgid. Ta meenutas, et enne muudatuse vastuvõtmist suhtusid nii osa saadikuid kui ka SIM ja PPA sellesse mõnevõrra kriitiliselt. V. Randpere küsis, kas nüüdseks on muudatuse tulemusel liikluses ilmnenu negatiivseid tagajärgi või pole muutust veel märgata.

Igor Taro vastas, et mõju hindamiseks on veel liiga vara. Muudatus on kehtinud vaid lühikest aega ning liiklustrendide hindamiseks oleks vaja pikemat perioodi.

Varro Vooglaid meenutas uudist eelmisest suvest, milles väideti, et kiiruskaamerad pannakse suveperioodil sõidukeid pildistama ka tagant, kuna vastasel juhul jäävad suvised mootorratturid kiiruskaamerate kontrolli alt välja. Ta küsis, kas pärast suve lülitati selline tagant pildistamise funktsioon uuesti välja või jäi see ikkagi kasutusse.

Igor Taro vastas, et jääb sellele küsimusele praegu vastuse võlgu, kuna tal puudub teave selle rakendamise osas.

Varro Vooglaid kommenteeris, et kui seadus nõuab kiiruskaamera ees hoiatusmärki ning osa kaameraid pildistavad sõidukeid ka tagant, siis tekib tema hinnangul küsimus, kas ka nende kaamerate ees on nõuetekohaselt märk olemas.

Igor Taro vastas, et ministeerium võib need küsimused üle täpsustada.

Peeter Ernits küsis seoses korrakaitseseaduses tehtavate esmaabi ja joobe tuvastamise muudatustega, milliseid toimingud hakkavad politseinikele olema lubatud.

Ott Aarma selgitas, et joobe hindamine on sisuliselt tervise seisundi hindamine. Praegu on lävend ehk nõutav professionaalne tase küllaltki kõrge ehk hinnangu peab andma arst. Eelnõu

muudatustega soovitakse osa toiminguid viia madalamale tasemele ning sätestada selgemad hindamiskriteeriumid.

O. Aarma märkis, et inimese enda tajutud alkoholilõhn või häiritud reaktsioonid on üks osa sellisest hinnangust, kuid teine osa on see, mida meditsiinitöötaja suudab objektiivselt tuvastada ja joobetuvastamise aktis ka fikseerida. Arvestades, et see, mis kõrvaltvaatajale tundub ilmselge joobena, võib teatud juhtudel olla hoopis seotud mõne muu terviserikkega. Probleemkoht seisneb täna selles, et arste ei ole võimalik ööpäevaringselt igas kohas vajaliku kiirusega kaasata.

Ta lisas, et see probleem tõusetub eriti just narkojoobe puhul, kuna need ained võivad organismist kiiresti kaduda ning joobetunnuste õigeaegne hindamine ja tõendamine on seega oluline.

Valdo Randpere kommenteeris, et praegu on tavapraktika tema arusaama järgi selline, et politsei poolt kinni peetud inimene puhub joobe tuvastamiseks alkomeetrisse ning alles juhul, kui ta puhumisest keeldub, viiakse ta arsti juurde.

Ott Aarma vastas, et see on tõesti üks võimalus. Ta rõhutas, et kavandatava muudatuse mõte aga ongi muu hulgas see, et inimesi ei peaks teatud toiminguteks arsti juurde viima. Näiteks teatud tervises seisundi ja joobetunnuste hindamise toiminguid, sh häiritud reaktsioonide hindamist saaks teha ka meditsiinilise väljaõppega politseiametnik.

O. Aarma selgitas narkojoobe näitel, et joobeseisundi hindamine on ligikaudu pooletunnine protseduur, mille käigus kontrollitakse inimese koordineerimist ja reaktsioone. Kui inimene nendest toimingutest keeldub, on teatavatel tingimustel võimalik võtta proove ka sunniga. Narkootiliste ainete tuvastamisel kasutatakse eeskätt uriiniproovi, mille abil saab hiljem kindlaks teha, milline aine organismis oli.

Andre Hanimägi küsis, kas inimese senine õigus nõuda hiljem vereproovi jääb alles. Ta tõi näite olukorrast, kus inimene puhub küll alkomeetrisse, kuid saab tulemuse, millega ta ise ei nõustu ning soovib selle kontrollimiseks anda vereproovi.

Ott Aarma vastas, et see võimalus jääb alles. Ta rõhutas, et muudatuste mõte ei ole kaotada inimese õigust nõuda täiendavat kontrolli, vaid sätestada, et teatud toimingute tegemiseks ei pea tingimata kohal olema arst. Näiteks saaks sellise vereproovi võtmise teha ka pädev öde või muu tervishoiutöötaja.

Madis Timpson tänas ministrit ülevaate eest.

2. Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõu (931 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson andis eelnõu tutvustamiseks sõna siseministrile.

Igor Taro tegi põhjaliku ettekande eelnõu sisust ja eesmärkidest (Lisa 2). Minister märkis, et abipolitseinikud on Eestis tegutsenud juba üle 30 aasta ja täna on neid üle 1300. Küsimus ei ole seega selles, kas abipolitseinikke on vaja, sest nad juba tegutsevad, teevad reaalselt tööd ja moodustavad olulise osa Eesti siseturvalisusest. Küsimus on selles, kas 30 aastat vana ja jäik süsteem vastab tänapäevastele vajadustele. SIM hinnangul see enam nii ei ole.

Minister rõhutas, et eelmisel aastal panustasid abipolitseinikud politseitöösse üle 170 000 tunni. Tegemist on märkimisväärse ressursiga ning riigi ülesanne on seda ressursi targalt kasutada. Seda mitte politseinike asendamiseks, kuna abipolitseinik peab tegutsema politseiniku kõrval ja politsei juhtimisel. Eelnõu ei anna vabatahtlikele piiramatuid õigusi ega

võimalust tegutseda oma äranägemise järgi, vaid tegevus on selgelt reglementeeritud. Eesmärk on tegeleda rohkem väljaõppega, sh kehtestada selgemad nõuded ning siduda suuremad õigused ka suurema vastutuse ning parema järelevalvega.

Maria Jufereva-Skuratovski palus täpsustada, kas abipolitseinikud saavad oma töö eest tasu.

Ta küsis lisaks, kas abipolitseinik, kes soovib hiljem saada kutseliseks politseinikuks, peab selleks läbima Sisekaitseakadeemias kogu õppeprogrammi või on talle ette nähtud lühendatud ja lihtsustatud protsess.

Igor Taro vastas, et üldjuhul vabatahtlik töötundide eest raha ei saa. Ta ei välistanud, et mõni kohalik omavalitsus (KOV) võib oma regulatsiooni alusel vabatahtlikke mingil viisil premeerida, kuid abipolitseiniku tegevuse põhimõte on siiski vabatahtlik ning töötundide eest tasu ei saa.

Samas võidakse hüvitada abipolitseiniku tegevusega seotud kulusid, näiteks patrulli tulemise transpordikulu. Mõned vabatahtlikud esitavad selleks kuluaruandeid või läbitud kilomeetrite andmeid. Tuleb rõhutada, et sellisel juhul on tegu siiski kulude hüvitamisega, mitte töötasu maksmisega.

Minister sõnas, et abipolitseinikust kutseliseks politseinikuks liikumine on tavapärane. Ta tõi esile, et ligikaudu veerand abipolitseinikest läheb hiljem politseisse tööle. Osa inimesi tulebki tõenäoliselt abipolitseinikuks selleks, et proovida, kas politseitöö neile sobib.

Ta rõhutas, et kutseliseks politseinikuks saamiseks ja vastava kvalifikatsiooni omandamiseks tuleb siiski läbida Sisekaitseakadeemia nõutav õppekava, kuna abipolitseiniku praegusest 40-tunnisest väljaõppest selleks ei piisa.

Valdo Randpere tõstatas samuti abipolitseinike tasustamise küsimuse. Ta märkis, et temani on jõudnud kaebusi abipolitseinike poolt, mille kohaselt on KOV soovinud nende tegevust tehtud tundide põhjal kompenseerida, kuid kohalik politsei on sellele vastuseisu avaldanud. Tema hinnangul võiks vähemalt selle vastuolu kõrvaldada, et politsei ei sekkuks tasustamisesse siis, kui KOV ise seda teha soovib.

V. Randpere palus lisaks selgitada uue vahendina pneumorelvade kasutamise osa.

Ott Aarma tõi pneumorelva kasutamise näitena massirahutused, mille puhul on võimalik pneumorelvaga inimest vajadusel markeerida, kuna pneumorelv töötab üksnes suruõhuga, mitte püssirohuga.

Igor Taro märkis, et selliste vahepealsete ehk vähem ohtlike ja mittesurmavate vahendite olemasolu on hea, sest alati ei peaks kohe kasutama kõige raskemaid vahendeid.

Minister sõnas tasustamise osas, et jääb selles küsimuses eriarvamusele ning mõistab mingil määral PPA skeptilist suhtumist tunnipõhisesse tasustamisesse. Tema hinnangul tähendabki vabatahtlik tegevus juba põhimõtteliselt seda, et inimene on tulnud vabatahtlikult ning teab, et selle eest tasu ei maksta. Ta märkis, et selline tunnipõhine tasustamine võib tekitada pigem rohkem probleeme, sest ka teistes kohtades tegutsevate vabatahtlike puhul võivad tekkida ootused tasu saamiseks ning sellest omakorda ebavõrdsuse küsimused. Samas võib kindlasti vabatahtlikke motiveerida näiteks ürituste, meenete vm hinnaliste tunnustuste abil. Tema hinnangul seisnebki aga põhimõtteline erinevus kutselise ja vabatahtliku vahel selles, et kutseline töötaja on palgal, vabatahtlik aga mitte.

Valdo Randpere palus veel selgitada abipolitseinike osalust relvalubadega seotud tegevuste järelevalves.

Igor Taro selgitas, et täna tegeleb näiteks relvakapi nõuetele vastavuse kontrollimisega

piirkonnapolitseinik. Edaspidi saab abipolitseinik selles koos piirkonnapolitseinikuga osaleda.

Rina Sillandi lisas, et abipolitseinik oleks sellisel juhul justkui täiendav tööjõud. Ta rõhutas, et abipolitseinik ei saa siiski teha sisulisi otsuseid näiteks selle kohta, kas isikul peaks olema relvaluba või mitte. Abipolitseinik saaks hinnata, kas kontrollitavad tingimused vastavad seaduses sätestatud nõuetele.

Valdo Randpere kommenteeris, et jääb arusaamatuks, miks peaks sellise kontrolli tegemiseks edaspidi kohal olema kaks inimest. Ta märkis, et relvaloa omanik või loa pikendamise taotleja on juba läbinud teatavad kontrollid ja esitanud ka uue tervisetõendi, mistõttu ei tohiks olla alust eeldada, et inimene on vahepeal justkui ohtlikumaks muutunud.

Peeter Ernits küsis, miks on abipolitseiniku seaduse muudatuste ettevalmistamine nii kaua kestnud. Ta meenutas juba mõnda aega tagasi toimunud demoüritust, kus tutvustati abipolitseinike töös praktilisi olukordi ning Sisekaitseakadeemias kohtuti politseinike jt. Ta märkis, et kohtumistest jäi mulje, et neid olulisi praktilisi muudatusi oldi juba siis väga kaua aega ette valmistatud, kuigi lahendused oleksid lihtsad ning politseinikelt küsides selgus, et kõik nende ettepanekud ei olnud isegi eelnõusse jõudnud.

Igor Taro vastas, et tema hinnangul ei ole eelnõuga venitatud. Eelnõu oli kevadel valitsuses ning seejärel jäi vahele Riigikogu suvine periood. Pikk ajavahemik väljatöötamiskavatsuse esitlusest võib küll jätta mulje, et palju aega on möödunud, kuid eelnõuga on kogu selle perioodi jooksul töötatud.

Minister lisas, et mõni küsimus võib küll praktikule tunduda lihtne lahendada, kuid õigusloomeprotsessi tuleb vaadata laiemalt. Ta rõhutas, et keegi ei soovi olukorda, kus hiljem heidetakse ette n-ö kabinetivaikuses koostatud ja ebakvaliteetset eelnõu. Eesmärk on siiski koostada kvaliteetne eelnõu, milles on erinevad ettepanekud juba kokku kogutud ning läbi arutatud ja analüüsitud. Kogu see protsess võtab aega, sest kvaliteetne õigusloome ei ole tingimata kiire õigusloome. Politseinike tunnetus võib tuleneda samuti sellest, et nende sisendit eelnõu osas küsiti juba tõesti ammu enne kui eelnõuga Riigikokku jõuti.

Andre Hanimägi küsis abipolitseiniku õiguse kohta tegutseda vormiriietusega. Ta mõistis, et teatud ülesannete puhul võib vormita abipolitseiniku kaasamine olla põhjendatud, kuid sellega kaasnevad riskid.

Ta küsis, kuidas neid riske maandatakse ja milliste ülesannete puhul tohib abipolitseinik tegutseda vormiriietusega. Näiteks, kas vormita abipolitseinik võib peatada sõiduki ja kuidas peaks inimene sellises olukorras aru saama, et teda peatav erariietes isik on tegelikult ka abipolitseinik.

A. Hanimägi küsis veel KOV-i korrakaitseüksuste õiguste suurendamise kohta. Ta meenutas, et koalitsioonilepingus on olnud kavas anda kohalikele korrakaitseüksustele täiendavaid õigusi. Näiteks oleks Tallinna munitsipaalpolitsei (MUPO) valmis tegelema avalikku korda rikkuvate või avalikus ruumis joobes viibivate inimestega. Ta küsis, mis on saanud vastavast eelnõust ning kas MUPO võiks ühel hetkel samuti täiendavaid õigusi saada.

Igor Taro vastas teisele küsimusele, et selle eelnõuga edasi liikumiseks puudub praegu poliitiline kokkulepe.

Minister selgitas vormiriietusega tegutsemise kohta, et eelnõu eesmärgi kohaselt abipolitseinike rakendamise laiendamine tähendabki muu hulgas vajadust kasutada neid ka ülesannetes, kus vormiriietuse kandmine ei ole otstarbekas. Ta rõhutas, et riskide maandamiseks ei saa vormita abipolitseinik tegutseda omal algatusel ega täita ülesandeid nii vabal ajal. Vormiriietusega tegutsemine toimub ainult politseiametniku juhendamisel ja PPA antud ülesande raames. Lisaks on abipolitseinikul politseinikuga sarnaselt füüsiline tunnistus,

millega ta saab oma abipolitseiniku staatust tõendada.

Valdo Randpere küsis, kas abipolitseinik võib ka patrulli minna ilma vormiriietusega.

Igor Taro vastas eitavalt. Ta selgitas, et vormiriietusega täidetakse üksnes spetsiifilisi ette nähtud ülesandeid. Tavapärasel patrullil kasutatakse siiski vormiriietust ja nõuetekohast varustust.

Andre Hanimägi palus siiski täpsustada, kas kolmanda astme vormiriietusega abipolitseinik tohib sõidukit peatada ning kas sellisel juhul võib ta seda teha üksnes alarmiga varustatud politseisõidukist või ka tunnusteta erasõidukist.

Rina Sillandi tõi vormiriietusega tegutsemise praktilise näitena järelevalve alkoholiseaduse alusel ehk näiteks kontrolli selle üle, kas alaealisele müüakse alkoholi. Sellises olukorras võib olla põhjendatud, et abipolitseinik tegutseb vormiriietusega, jälgib ja kontrollib tegevust ning vajaduse korral reageerib.

R. Sillandi rõhutas, et liiklusjärelvalve puhul on eelduseks, et sellise ülesande saanud abipolitseinik kannab vormiriietust. Kui inimesel tekib kahtlus, kas temaga suhtlev või tema sõidukit peatav isik on tegelikult abipolitseinik, siis on abipolitseinik kohustatud esitama oma tunnistuse. Seetõttu peab ta füüsilist tunnistust endaga ka alati kaasas kandma.

Igor Taro lisas, et eelnõu ei näe kuidagi ette seda, et abipolitseinik võiks justkui hakata suvalisel ajal erariietes ja -sõidukiga inimesi peatama. Ta kinnitas, et liiklusjärelvalvet tehakse politsei sõidukitega. Politseil on nii politsei värvilahendusega kui ka väliselt tavasõidukeid, kuid tegemist on siiski alarmsõidukitega, millel on kõikidel vastavad märguandevahendid, sh vilkurid, mida kasutatakse sõidukite peatamiseks.

Varro Vooglaid tõstatas samuti küsimuse seoses vabatahtlike tasustamisega. Ta märkis, et kui küsimust laiemalt vaadata, tekitab riiklike põhifunktsioonide üha ulatuslikum täitmine vabatahtliku tööga hoopis põhimõttelisemaid küsimusi. Kui sellist lähenemist kasutatakse juba PPA ja Päästeameti puhul, võiks justkui tekkida küsimus, kas sama põhimõtet võiks hakata rakendama ka teistes valdkondades. Seni on siiski lähtutud põhimõttest, et riigivõimu teostavad professionaalid. Näiteks võiks sama loogika alusel ühel hetkel hakata vabatahtlikke kaasama kohtusüsteemi, kellel on mingi õigusala ettevalmistus.

Tema hinnangul tuleb nende küsimuste näol laiemalt kaaluda, kus see piir asub, millest edasi minnes muutub riiklike põhifunktsioonide täitmine vabatahtlike abil problemaatiliseks.

V. Vooglaid küsis, kas tasustamise asemel võiks vabatahtlikku tegevust motiveerida ja premeerida muul viisil, näiteks maksusoodustuste kaudu. Samuti võiks kaaluda võimalust käsitleda abipolitseinikuna teatud aja jooksul tegutsemist kaitseväeteenistuse alternatiivina. Sellisel juhul saaks inimene tegelikult riiklike ülesandeid täites riigilt oma panuse eest ka reaalselt premeeritud.

Igor Taro vastas, et Eestis elab ligikaudu 1,3 miljonit inimest ning väikese riigi ülalpidamine samal tasemel riikidega, kus elab kümneid või sadu miljoneid inimesi, on keeruline. See tähendab, et Eesti kodanikud peavad jõukohaselt ka rohkem panustama.

Minister leidis, et vabatahtlik panustamine on Eestis seega paratamatu ja ühiskonnas laialt levinud. Inimesed hoolivad ja panustavad turvalisusse näiteks abipolitsei või vabatahtliku pääste kaudu ning kogukondlikke probleeme lahendatakse samuti sageli ise ehk ei oodata, et riik tuleb ja võtab kõik ülesanded enda kanda. Tema hinnangul on sellel nii praktiline väärtus kui ka laiem mõju inimeste suhtele oma riigiga.

Varro Vooglaid täpsustas, et ta ei vaidle kuidagi vastu vabatahtliku tegevuse väärtusele.

Tema küsimus puudutas konkreetset riiklike funktsioonide täitmist vabatahtliku tegevuse vormis.

Igor Taro selgitas, et abipolitseiniku volitused ei tulene vabatahtliku enda tahtest. Tema staatus ja pädevus tulenevad seadusest ja PPA haldusaktist. See tähendab, et konkreetne politseitegevuses osalemine toimub PPA kaasamisel ja PPA antud ülesande alusel ehk abipolitseinikule ei anta volitusi tegutsemiseks ööpäevaringselt, vaid need kehtivad konkreetsete ülesannete täitmisel teatud töötundide ajal. Selles seisneb oluline erinevus kutselise politseiametniku või muu professionaalse riigivõimu teostajaga.

Minister tõi veel tasustamise osas esile, et vabatahtlike motiveerimiseks on juba erinevaid võimalusi. Kaitseliidu näitel tõi ta välja kohalike organisatsioonide pakutavad soodustused ja motivatsioonipaketid, näiteks võimalused kasutada tasuta spordivõimalusi või osaleda motivatsiooniüritustel. Sarnaseid võimalusi kasutatakse ka abipolitseinike ja teiste vabatahtlike puhul.

Ta märkis, et selliste võimaluste pakkumine on tavaliselt kohaliku tasandi otsus ja sõltub eelarvest. Abipolitseinike kaasamisega on teatavasti seotud ka majandamiskulud, mis on aastas ligikaudu 700 000 eurot. Sellest rahast kaetakse muu hulgas motivatsioonitegevusi ja hüvitatakse vabatahtlikele näiteks transpordikulu, et inimene ei peaks vabatahtlikus tegevuses osalemiseks ise kütusekulu kandma. Sarnane lähenemine on ka näiteks Kaitseliidus.

Minister lisas, et maksusoodustuste mõte on küll ideena huvitav, kuid jääb käesoleva eelnõu reguleerimisalast praegu välja, samuti ka asendusteenistuse küsimus. Minister leidis siiski, et tulevikus võiks Eestis kaaluda hoopis üldisemat tsiviilteenistuse regulatsiooni.

Ta selgitas, et praegune asendusteenistus on mõeldud eelkõige inimestele, kes keelduvad näiteks usulistel vm põhjustel Kaitseväkke minemast ja relva kandmast. Sellisel juhul saavad nad täita justkui üldkasuliku tööna asendusteenistust päästekomandodes. Kuigi see annab komandole täiendavat tööjõudu, on süsteemis teatud puudusi. Näiteks töötab asendusteenistuja tavapärase 8-17 tööpäeva alusel, kuigi päästekomando tegutseb ööpäevaringsete vahetustega. Samuti kaob inimene pärast asendusteenistuse läbimist sisuliselt süsteemist, kuna teda ei võeta arvele selliselt, et hiljem saaks tema omandatud oskusi reservis uuesti kasutada.

Minister rõhutas, et seetõttu võiks tulevikus eksisteerida laiem tsiviilteenistuse süsteem. Tema hinnangul ei ole vähemalt tema praeguse ametiaja jooksul realistlik nii suure süsteemse muudatuse elluviimine, kuid kriisireservi ja vabatahtlike küsimustega tegelemine on talle kinnitanud, et tsiviilteenistuse süsteemi loomine võiks Eestis lahendada mitu probleemi.

Peeter Ernits kirjeldas enda hiljutist vestlust politseinikuga, kes tegeles telefonikelmuste juhtumite lahendamise. Ta tõi esile juhtumi, kus kolm erariietes politseinikku pidid pääsema ühte hoonesse. Seal viibinud mees oli valmis neid sisse laskma, kuid naine kahtles, kas tegemist on politseinikega ka pärast nende töötõendite esitamist. Olukorra lahendamine kestis mitu tundi ning lõpuks tuli eraldi kohale kutsuda vormiriietes patrull, et kinnitada erariietes politseinike identiteeti. See näitab, et inimeste usaldamatus ühiskonnas on seoses telefonikelmuste juhtumitega suurenenud.

P. Ernits küsis, kui sageli tuleb politseil viimasel ajal kokku puutuda taoliste olukordadega, kus inimesed ei usu ka töötõendi esitamise järel, et nende ees on tegelikult politseiametnik.

Ott Aarma vastas, et tal ei ole statistikat selliste juhtumite konkreetse arvu kohta, kuid sellistest olukordadest on tõesti kuuldud.

Igor Taro lisas, et see ei väljenda niivõrd usaldamatust politsei vastu, vaid pigem inimeste suurenenud teadlikkust ja ettevaatlikkust kelmide suhtes. Politseinikud puutuvadki sellega oma igapäevatoos kokku ning mõnikord tulebki kutsuda kohale vormis patrull, kes kinnitab,

et tegemist on tegelikult politseinikega.

Andre Hanimägi märkis, et ka tema varasem küsimus vormiriietusega tegutsemise kohta oli seotud üldise usaldamatuse õhkkonnaga. Tänapäeval peab inimene järjest enam olema ettevaatlik, kui keegi näiteks helistab ja esitleb end politseinikuna.

A. Hanimägi küsis seejärel, kas kõikidel abipolitseinikel on samuti vormikaamerad ning kas kaamerat kasutatakse ainult vormiriietusega tegutsedes või ka ilma. Samuti, kas politseinikele ja abipolitseinikele kehtivad selles osas erinevad nõuded. Ta märkis, et kui kolmanda astme abipolitseinikule antakse õigus täita talle antud ülesannet iseseisvalt, siis oleks tema hinnangul loogiline, et sellisel juhul oleks tal ka vormikaamera.

Ott Aarma vastas, et küsimus on põhjendatud ning seda käsitletakse detailsemalt hoopis Justiits- ja Digiministeeriumi korrakaitseseaduse muudatuste raames.

Ta selgitas, et seni ei ole konkreetset lähenemist paika pandud, kas vormikaamera kasutamine on põhimõtteliselt kohustuslik või mitte. Täna pigem ei ole veel suutlikkust neid tehnilisi vahendeid kõikidele tagada. Seega ei ole ka kutselistele politseinikele vormikaameraid ette nähtud, vaid tegemist on pigem abivahendiga ja võimalusega, mida saab nende olemasolul kasutada.

Valdo Randpere kommenteeris, et ka tema oli varasemalt eeldanud, et vormikaamera kasutamine on politseinikele kohustuslik. Ta tõi siinkohal näiteks Rootsi, kus politseinikud kasutavad vormikaameraid nii ees- kui ka selja pool ning nende kasutamine on kohustuslik. Hiljutises uudises kirjeldatud kogemuse järgi oli seal vormikaamerate kasutuselevõtu järel vähenenud korrarikkumiste käigus politseinikele kehavigastuste tekitamine, sest nähtav kaamera iseenesest mõjus inimestele heidutavalt. Ta julgustas seetõttu vormikaamerate laiemat kasutamist ka Eestis kaaluma.

V. Randpere küsis seejärel, kas ja millised keelenõuded abipolitseinikele kehtivad.

Rina Sillandi vastas, et esimese ja teise astme abipolitseinikele kehtib eesti keele oskuse nõue tasemel B2. Keeleseadusest tulenevalt loetakse see nõue täidetuks juhul, kui inimene on põhihariduse omandanud eesti keeles. Kõrgema astme abipolitseinikule kehtib C1 taseme nõue. Ta selgitas, et lähtutakse põhimõttest, et mida kõrgem on vastutus, seda kõrgemad on nõuded, sh keelenõuded.

Madis Timpson tõi esile, et praegu kehtiv abipolitseiniku seadus võeti vastu 2010.a ning toona pöördus õiguskantsler komisjoni poole kõhkleva seisukohaga seoses abipolitseinikele iseseisva tegutsemise ja relva kasutamise õiguse andmisega.

Ta küsis, kas käesolevat eelnõu on õiguskantsleriga arutatud, kuna kooskõlastustabelist praegu õiguskantsleri märkusi näha ei ole.

Rina Sillandi vastas, et eelnõu on õiguskantslerile arvamuse esitamiseks saadetud, kuid õiguskantslerilt ei tulnud tähelepanekuid.

Madis Timpson tegi seejärel ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 29.09.2026 (konsensus: Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Peeter Ernits, Andre Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Anti Haugas (konsensus: Peeter Ernits, Andre

Hanimägi, Anti Haugas, Maria Jufereva-Skuratovski, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (989 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Madis Timpson andis eelnõu tutvustamiseks sõna siseministrile.

Igor Taro tegi ettekande eelnõu sisust ja eesmärkidest (Lisa 3). Eelnõu on vajalik selleks, et hädaabiteenus oleks kättesaadav ja toimiks tõrgeteta, Päästeamet saaks vajaduse korral kiirabile appi tulla ning rahvusvahelistel pääste- ja demineerimistöodel osalemise korraldus oleks asjakohane ja selge.

Peeter Ernits uuris, kui palju on selliseid inimesi, kes Häirekeskust tarbetute või korduvate kõnedega koormavad.

Tuuli Rääm vastas, et eelmisel aastal oli pahatahtlike kõnede arv ligikaudu 13 000. Ta lisas, et kõik korduvad kõned ei ole pahatahtlikud, sest nähtavalt helistavad Häirekeskusesse korduvalt ka inimesed, kellel on tegelikult sotsiaalse abi vajadus. Selliste juhtumite puhul ei ole ette nähtud väärteokoosseisu rakendamist.

T. Rääm märkis, et need 13 000 pahatahtlikku kõnet moodustavad Häirekeskusele tehtavatest kõnedest aasta vaates küll väga väikese osa, kuid arvestada tuleb ka võimalusega, et näiteks küber- või hübriidrünnaku käigus võidakse hädaabinumbrit hakata massiliselt kõnedega koormama ning selleks peavad päästekorraldajal olema vajalikud õigused pahatahtlike kõnede kõrvalejätmiseks ning tegelikele hädaabikõnedele reageerimiseks.

Peeter Ernits uuris, kui paljudelt numbritelt need 13 000 kõnet tegelikult tulevad ehk kui palju isikuid tegelikult sellise kõnede hulga taga võib olla.

Tuuli Rääm vastas, et täpset korduvhelistajate arvu selle 13 000 kõne seas ei oska ta hetkel esile tuua, kuid kinnitas, et korduvust esineb palju. Näiteks esineb pahatahtlikku korduvhelistamist, kus sama inimene helistab hädaabinumbrile justkui lihtsalt ajaviiteks.

Andre Hanimägi märkis, et teda üllatab, et hädaabinumbri 112 ebakohane kasutamine ei ole juba praegu selgelt karistatav. Tema on eeldanud, et vale väljakutse või muu hädaabinumbri tahtliku väärkasutamise eest on ikkagi olnud võimalik inimest vastutusele võtta. Seega on hea, et eelnõuga seda küsimust nüüd selgemalt lahendatakse.

A. Hanimägi uuris laiemalt Häirekeskuse tehnoloogilise arengu kohta. Ta meenutas varasemaid arutelusid videokõnede võimaluse ning sõidukite automaatsete hädaabiteavituste üle, mille korral auto saadab avarii puhul ise Häirekeskusele signaali. Ta küsis, kui kaugele on nende lahendustega jõutud nii tehniliselt kui ka õiguslikult, kuna tema mäletamist mööda oli näiteks videokõnede küsimus takerdunud pigem õiguslike probleemide taha.

Tuuli Rääm vastas, et nn uue põlvkonna 112 tähendabki võimalust võtta edaspidi Häirekeskusega ühendust erinevatel viisidel. See küsimus on seotud ka EL-i direktiiviga, mille Eesti peab üle võtma ning millega need uued tehnilised lahendused kaasnevad.

T. Rääm kinnitas, et täna käivadki juba ettevalmistused muu hulgas võimaldamaks teha hädaabikõne koos videopildiga. Sellega kaasneb aga terve rida küsimusi, sest kui helistaja on videopildis nähtav, tuleb läbi mõelda ka päästekorraldaja nähtavus ning see, kuidas uus suhtlusviis mõjutab päästekorraldaja tööd. Samuti peab Häirekeskuse tehniline süsteem olema sellisteks lahendusteks valmis.

Andre Hanimägi küsis, millal on nimetatud EL-i direktiivi ülevõtmise tähtaeg.

Tuuli Räim vastas, et seda tuleb teha paari aasta jooksul. Ta märkis, et tänase seisuga ei ole ka ükski teine EL-i liikmesriik seda veel teinud, sest tegemist on Häirekeskuse töö jaoks väga suure muudatusega.

Valdo Randpere küsis sõidukite automaatse hädaabiteavituse kohta. Ta märkis, et temale teadaolevalt mõned tootjad Eestis seda ei rakenda, kuigi mujal maailmas toimib see juba laiemalt. Ta küsis, kas tegemist on üldise kohustusega, mida tegelikult peaks ka Eestis rakendama.

Tuuli Räim vastas, et tema teada selline automaatne signaal Eestis juba toimib ning on täna juba kohustus Häirekeskusele, kuna sõidukist tulev kõne suunataksegi hädaabinumbrile 112.

Madis Timpson tegi ettepanekud eelnõu menetluslike otsuste osas.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 29.09.2026 (konsensus: Andre Hanimägi, Anti Haugas, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Varro Vooglaid).

3.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Andre Hanimägi, Anti Haugas, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Varro Vooglaid).

3.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Valdo Randpere (konsensus: Andre Hanimägi, Anti Haugas, Anti Poolamets, Valdo Randpere, Stig Rästa, Madis Timpson, Varro Vooglaid).

4. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Madis Timpson
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija